

روش های ارائه مفاهیم دینی

شیوه آمادگی سازی

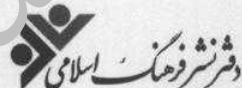
سخنرانی دینی

(جلد اول)

جمعی از استادان و پژوهشگران
مؤسسه تخصصی خطابه امیر بیان

زیر نظر حجت الاسلام و المسلمین سامان ها و...

سرشناسه	: هادی پور، سامان، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: روش‌های ارائه مفاهیم دینی: شیوه آماده‌سازی سخنرانی دینی از زیر نظر حجت‌الاسلام و المسلمین سامان هادی پور.
مشخصات نشر	: تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: دوره: 5-416-476-964-978، ج: 1-414-476-964-978
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: خطبه‌ها
موضوع	: Islamic sermons
موضوع	: خطبه‌ها -- جنبه‌های روان‌شناسی
موضوع	: Islamic sermons -- Psychological aspects
موضوع	: مخاطبان
موضوع	: Audiences
موضوع	: موعظه اسلامی
موضوع	: Islamic preaching
موضوع	: سخنرانی
موضوع	: Lectures and lecturing
شناسه اثر	: دفتر نشر فرهنگ اسلامی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۸/۵/۱۰۵ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۷۱.۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۸۵۶۰



دفتر مرکزی: پاسداران، میدان هروی، خیابان صداقت، پاریان، رجه مریم، پلاک ۲۳. تلفن: ۲۲۹۶۱۴۰ - ۲۲۹۴۰۰۵۴

روش‌های ارائه مفاهیم دینی: شیوه آماده‌سازی سخنرانی دینی (جلد اول)

تألیف: جمعی از استادان و پژوهشگران زیر نظر حجت‌الاسلام والمسلمین سامان هادی پور

چاپ اول: ۱۳۹۵

این کتاب در ۱۲۰۰ نسخه در چاپخانه کانون چاپ لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

شابک: ۱-۴۱۴-۴۷۶-۹۶۴-۹۷۸ شابک دوره: ۱-۴۱۴-۴۷۶-۹۶۴-۹۷۸

بها: ۲۸۰۰۰ ریال

مدیریت پخش و توزیع: تهران، خیابان فردوسی جنوبی، روبروی فروشگاه شهر و روستا، بن بست ۱۰۰، پست اول، پلاک ۴ و ۵.

تلفن: ۳۳۹۲۰۳۰۷ - ۳۳۹۱۲۳۵۵

فروشگاه‌ها و مراکز پخش:

■ فروشگاه شماره یک: تلفن: ۶۴۴۶۹۶۸۵

■ فروشگاه شماره سه: تلفن: ۲۲۸۵۵۱۶۴

■ نشانی الکترونیک: www.daftarnashr.com

■ پست الکترونیک: print@dnfpub.com

■ پیامک: ۳۰۰۰۴۸۵۰

خواهشمند است نظرات خود را درباره این کتاب با ذکر نام آن به صورت پیامک ارسال فرمایید.

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

فهرست

۱۵.....	سخن نخست.....
۲۳.....	متن پیش‌رو در «امی کلی».....
۲۴.....	کلامی از امیر بیان حضرت علی علیه السلام
۲۵.....	مقدمه.....
۳۱.....	درس اول: مخاطب‌شناسی روان‌شناختی (۱).....
۳۴.....	کلامی از امیر بیان حضرت علی علیه السلام
۳۵.....	تعریف «مخاطب‌شناسی».....
۳۷.....	ضرورت مخاطب‌شناسی روان‌شناختی.....
۳۹.....	نوجوان.....
۳۹.....	تعریف دوره نوجوانی.....
۴۱.....	ویژگی‌های نوجوانی.....
۴۱.....	۱. انتقال از کودکی.....
۴۴.....	۲. غرور و مسئله آفرینی.....
۴۷.....	۳. عیب‌جویی و سنت‌شکنی.....
۴۹.....	۴. رفتارهای متناقض و گرایش‌های متضاد.....
۵۲.....	۵. آغاز اجتماعی شدن.....
۵۶.....	۶. گروه‌گرایی.....
۵۹.....	۷. ابتکار فوق‌العاده و ذهن فعال.....
۶۳.....	۸. بی‌باکی.....
۶۷.....	۹. بلوغ.....
۷۲.....	۱۰. بیداری غریزه جنسی و توجه به جنس مخالف.....
۸۰.....	۱۱. بحران هویت و جست‌وجوی آن در نوجوانی.....

۸۵	۱۲. خطر آفرینی
۸۷	۱۳. رسیدگی بیش از حد به وضع ظاهری
۹۱	۱۴. دوستی‌های افراطی
۹۵	۱۵. اثرپذیری
۹۸	۱۶. حافظه قوی و ماندگار
۱۰۱	۱۷. لجبازی
۱۰۲	۱۸. افسردگی و هیجان
۱۰۵	۱۹. دوره رؤیاپردازی
۱۰۶	۲۰. انرژی و نشاط فراوان
۱۰۸	۲۱. بروز احساسات مذهبی
۱۱۱	۲۲. پرخاشگری
۱۱۴	۲۳. میل و جانی
۱۱۶	۲۴. سرافش به انبیا در کارها
۱۱۸	۲۵. الگوپذیری
۱۲۳	خلاصه درس
۱۲۴	پرسش
۱۲۵	تمرین
۱۲۷	درس دوم: مخاطب‌شناسی روان‌شناختی (۲)
۱۳۰	تعریف دوران جوانی (۲۰ تا ۴۰ سالگی)
۱۳۱	ویژگی‌های دوران جوانی
۱۳۲	۱. جست‌وجوگری و شکل‌دهی هویت
۱۳۴	۲. دغدغه ایجاد و تحکیم موقعیت شغلی
۱۳۷	۳. ایفای نقش پدر و مادری و پرورش فرزندان
۱۴۱	۴. استقلال‌طلبی
۱۴۳	۵. ازدواج و تشکیل خانواده
۱۴۵	۶. بی‌تجربگی و خامی
۱۴۸	۷. میل به زیبایی
۱۵۲	۸. نگاه سؤالی به مسائل، به‌ویژه مسائل دینی
۱۵۵	۹. خلاقیت و نوآوری و تیزبینی
۱۵۸	۱۰. غرور و مستی جوانی
۱۵۹	خلاصه درس

۱۶۰	تمرین
۱۶۰	منابعی برای مطالعه بیشتر
۱۶۳	درس سوم: مخاطب‌شناسی روان‌شناختی (۳)
۱۶۶	تعریف دوران میان‌سالی (۴۰ تا ۶۰ سالگی)
۱۶۸	ویژگی‌های دوران میان‌سالی
۱۶۸	۱. تعقل و تحلیل‌گری
۱۷۰	۲. تحلیل رفتن جسم
۱۷۲	۳. دفعه سروسامان‌دادن به فرزندان
۱۷۵	۴. تجدید حیات همسراری
۱۷۸	۵. سرسختی در بارش
۱۸۱	۶. رفتار محتاطانه
۱۸۳	۷. توقع بالای پسرین و فرزندان از فرد میان‌سال
۱۸۶	تعریف دوران کهن‌سالی (پس از ۶۰)
۱۹۰	۱. سستی و ضعف شدید
۱۹۵	۲. برقراری دوستی‌های جدید
۱۹۸	۳. حسرت گذشته را خوردن
۲۰۲	۴. مهیا شدن برای رفتن از دنیا
۲۰۵	۵. سخت‌دلی و عدم پذیرش
۲۰۶	۶. جوان‌شدن حرص
۲۱۰	۷. بالا رفتن توقع و انتظار محبت و توجه (حساس‌شدن به نوع رفتار اطرافیان)
۲۱۲	۸. تجربه بالا
۲۱۴	۹. مطرح‌شدن به‌عنوان ریش‌سفید فامیل
۲۱۶	خلاصه درس
۲۱۷	تمرین
۲۱۷	منابعی برای مطالعه بیشتر
۲۱۹	درس چهارم: مخاطب‌شناختی جامعه‌شناختی (۱)
۲۲۲	ضرورت
۲۲۴	تعریف راهبرد
۲۲۶	گروه مسجدی
۲۲۷	ویژگی‌های گروه مسجدی

۱. تعبد بالا..... ۲۲۸
۲. اطلاعات زیاد مذهبی، اما سطحی..... ۲۲۹
۳. تنوع سنی مخاطبان..... ۲۳۲
۴. حضور خانوادگی..... ۲۳۳
۵. گریه و خنده به مقدار لازم..... ۲۳۵
۶. آستانه تحمل متوسط..... ۲۳۵
۷. پذیرش زیاد از سیره علما و بزرگان دین..... ۲۳۶
۸. اعتقاد به صداقت روحانی..... ۲۳۸
۹. گروه هیجانی..... ۲۴۳
۱۰. ویژگی‌های مخاطب هیجانی..... ۲۴۴
۱. آمادگی بالای دریافت سطوح بالای دین و معارف..... ۲۴۵
۲. باز شده به ایجاد و استحکام اندیشه..... ۲۴۵
۳. عالم حور، بدن میث‌ها و نیاز به ایجاد این رویکرد..... ۲۴۷
۴. رجای بیش از اندازه، نکای زیاد به محبت، نه ولایت‌پذیری و اطاعت..... ۲۵۰
۵. استماع زیاد و مطالبه کمال..... ۲۵۱
۶. اعتماد و اعتقاد به روحانی..... ۲۵۲
۷. احساسات شدید به ائمّه..... ۲۵۲
۸. علاقه وافر به خاطرات شهدا..... ۲۵۴
- گروه دانش‌آموزی (راهنمایی و متوسطه)..... ۲۵۷
- ویژگی‌های مشترک پسران و دختران دانش‌آموز..... ۲۵۹
۱. آمادگی بالا برای شادی و خنده..... ۲۵۹
۲. انرژی زیاد..... ۲۶۰
۳. بی‌اعتمادی و بی‌علاقگی اولیه به روحانی..... ۲۶۰
۴. پذیرش بالا از قرآن و روایات اهل بیت علیهم السلام..... ۲۶۳
۵. علاقه به شنیدن مطالب نو و تازه..... ۲۶۵
- ویژگی‌های اختصاصی دختران و پسران..... ۲۶۸
- گروه طلاب علوم دینی..... ۲۷۰
- ویژگی‌های طلاب علوم دینی..... ۲۷۲
۱. تدین و پابندی بالای طلبه به ضوابط و حدود شرعی..... ۲۷۲
۲. نقادی و نگاه عیب‌جویانه، و جولان فکری..... ۲۷۵
۳. عبور از تنگنای زندگی با روحیه توکل و توسل..... ۲۷۶
۴. دغدغه درباره گرفتن مشاوره‌های علمی، اخلاقی و خانوادگی..... ۲۷۸

۲۷۹	۵. احساس انجام وظیفه.....
۲۸۱	۶. فرهیختگی و داشتن جایگاه رهبری برای جامعه.....
۲۸۲	۷. دغدغه فرهنگی و تبلیغی.....
۲۸۴	خلاصه درس.....
۲۸۶	تمرین.....
۲۸۷	درس پنجم: مخاطب‌شناسی جامعه‌شناختی (۲).....
۲۹۰	ضرورت.....
۲۹۰	گروه دانشجویان.....
۲۹۲	ویژگی‌های گروه دانشجویان.....
۲۹۳	۱. داشته برخی ارزش‌های منفی درباره روحانی.....
۲۹۵	۲. نگاه مخالف به دین.....
۲۹۷	۳. اندیشه محوری و تقدیرمندی.....
۲۹۹	۴. آرمان‌گرایی و احسن در حیه آینده‌آل‌گرایی.....
۳۰۲	۵. جدیت درباره آینده شخصی.....
۳۰۴	۶. میل به هنر و زیباگرایی در لحظه.....
۳۰۶	۷. نقادی و فعالیت در عرصه سیاسی.....
۳۰۸	۸. خودباوری و خودباختگی.....
۳۱۰	برای مطالعه.....
۳۱۱	گروه فرهنگیان (معلمان و مدیران آموزش و پرورش).....
۳۱۲	ویژگی‌های گروه فرهنگیان.....
۳۱۳	۱. قداست شغلی.....
۳۱۴	۲. احساس استغناء از شنیدن معارف دین.....
۳۱۵	۳. تجربه زیاد.....
۳۱۶	۴. دلسوزی شدید درباره دانش‌آموزان.....
۳۱۷	۵. فرصت ارتباط با نسل آینده و تربیت آنها.....
۳۱۹	۶. ساعت کاری بالا و مصرف انرژی فوق‌العاده.....
۳۲۱	۷. دغدغه اقتصادی زیاد.....
۳۲۳	۸. غلبه نگاه علمی بر نگاه معنوی و پرورشی.....
۳۲۵	گروه کارمندان.....
۳۲۵	ویژگی‌های گروه کارمند.....
۳۲۶	۱. مایل به میانه‌روی در مسائل مذهبی.....

- ۳۲۷..... ۲. در معرض حق الناس و مال حرام
- ۳۳۰..... ۳. درگیری شغلی زیاد
- ۳۳۲..... ۴. علاقه‌مند به مباحث تربیت فرزند و همسر داری
- ۳۳۳..... ۵. احتیاج به رعایت ترکیب عقل و احساس در مباحث
- ۳۳۵..... گروه کارگران
- ۳۳۷..... ویژگی‌های گروه کارگر
- ۳۳۷..... ۱. داشتن هم و غم نسبت به مشکلات زندگی
- ۳۳۸..... ۲. زحمت‌کش و پرکار
- ۳۳۹..... ۳. معتقد، اما کم‌اطلاع
- ۳۴۱..... ۴. احساس درک‌نشدن از سوی جامعه
- ۳۴۲..... ۵. خرد و کم‌صله
- ۳۴۳..... گروه بازان
- ۳۴۴..... ویژگی‌های گروه بازا
- ۳۴۵..... ۱. اوقات فراغت تنهادرنداری
- ۳۴۵..... ۲. داشتن دغدغه نسبت به سعر و ازدواج
- ۳۴۶..... ۳. کم‌حوصلگی در شنیدن نصیحت
- ۳۴۷..... ۴. نیازمند به جلسات پرسش و پاسخ
- ۳۴۷..... ۵. غرق شدن در شهرهای بزرگ، حیطه سربازخانه و دوستان بد
- ۳۴۸..... ۶. نیاز جنسی شدید
- ۳۴۸..... ۷. همراهی طولانی با مبلغ
- ۳۴۹..... ۸. نیاز به صمیمیت، احترام و محبت
- ۳۵۰..... ۹. گرایش به معنویت
- ۳۵۱..... گروه ندامتگاهیان
- ۳۵۲..... ویژگی‌های گروه ندامتگاهیان
- ۳۵۲..... ۱. سطح فرهنگی پایین و اختلالات روحی - رفتاری
- ۳۵۳..... ۲. دغدغه معیشت همسر و فرزندان
- ۳۵۳..... ۳. محرومیت از روابط جنسی
- ۳۵۴..... ۴. داشتن نگاه منفی به روحانی
- ۳۵۵..... ۵. اعتقاد به اهل بیت علیهم السلام
- ۳۵۷..... ۶. کمبود اعتماد به نفس
- ۳۵۸..... ۷. پایین بودن سطح انتقادپذیری
- ۳۶۰..... ۸. غلبه احساس بر عقل

۳۶۰	۹. پشتکار و جدیت بالا.....
۳۶۱	۱۰. مستعد بازگشت به سوی خدا.....
۳۶۱	خلاصه درس.....
۳۶۴	پرسش.....
۳۶۴	تمرین.....
۳۶۵	درس ششم: مخاطب شناسی مردم شناختی.....
۳۶۸	ضرورت.....
۳۷۱	تعریف مردم شناسی.....
۳۷۲	تفاوت مردم نگاری با مردم شناسی.....
۳۷۲	تفاوت مردم شناسی جامعه شناسی.....
۳۷۲	تفاوت مردم شناسی با روان شناسی.....
۳۷۲	مردم نگاری پیش «عبد السلام» در اسلام.....
۳۷۳	انواع مردم شناسی.....
۳۷۳	تعریف مخاطب شناسی مردم شناسی در متن حاضر.....
۳۷۵	تعریف خطوط قرمز در سخنرانی.....
۳۷۶	پرسش های مردم شناختی.....
۳۷۶	۱. میزان تدین و نوع آن چگونه است؟.....
۳۸۷	۲. نگرش سیاسی آنها چیست؟.....
۳۹۳	۳. آسیب ها و انحراف های تهدید کننده آنها کدام است؟.....
۳۹۹	۴. فرهنگ و اخلاق خانوادگی آن منطقه چگونه است؟.....
۴۰۳	۵. از چه قومیت هایی هستند و چه روابط و تعصباتی دارند؟.....
۴۰۶	۶. جغرافیا و مختصات اقلیمی منطقه چگونه است و تأثیر آن بر مردم چیست؟.....
۴۱۰	۷. چه آداب و رسومی دارند؟.....
۴۱۲	۸. امتیازات و محاسن آنها چیست؟.....
۴۱۹	۹. ادبیات، گویش و لهجه شان چگونه است؟.....
۴۲۱	۱۰. وضعیت و اخلاق اقتصادی شان چگونه است؟.....
۴۲۵	۱۱. افتخارات و مشاهیر شان چه کسانی هستند؟.....
۴۲۷	۱۲. آیا علاق خاصی دارند؟.....
۴۳۰	۱۳. اصطلاحات خاص شان چیست؟.....
۴۳۲	۱۴. مقدسات و عقاید شان چگونه است؟.....

۴۳۶	 خلاصه درس
۴۳۷	 پرسش
۴۳۷	 تمرین
۴۳۹	 کتابنامه
۴۵۱	 اعلام

www.ketab.ir

سخن نخست

امروزه مهارت سخنرانی در عرصه‌های مختلف کاربرد دارد و افراد در رشته‌ها و اصناف مختلف از آن استفاده می‌کنند؛ استادان دانشگاه در مقام اثبات نظریه‌های علمی، سیاست‌مداران در مقام جلب اقبال مردم، اهل تجارت در جذب مشتری و بازاریابی و وکلای دفاع از حقوق موکلان در دادگاه و همه از مهارت سخنرانی بهره می‌برند، اما در این بین قرآن بهترین سخن را سخنرانی برای دعوت مردم به سوی خداوند متعال و بندگی او معرفی می‌کند:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ بِالْحَقِّ ۖ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ^۱

«این آیه با صراحت، بهترین گویندگان را کسی معرفی کرده که دارای این سه صفت باشند: دعوت به الله، عمل صالح، و تسلیم در برابر حق.

گرچه آیه به صورت استفهام است، ولی روشن است که به استفهام انکاری است، یعنی هیچ‌کس سخنش از داعیان به سوی الله و منادیان توحید بهتر نیست، همان منادیانی که با عمل صالح خویش دعوت زبانی خود را تأکید و تثبیت می‌کنند و با اعتقاد به اسلام و تسلیم در برابر حق بر عمل صالح خویش صحه می‌گذارند.^۲»

از مصادیق بارز این آیه سخنرانان دینی و اهل خطابه هستند، عزیزانی که با سخنرانی‌های خود نقشی مهم و حیاتی در تقویت باورهای دینی مسلمانان و اصلاح سبک زندگی و رفتار آنها ایفا می‌کنند. البته همانگونه که در این آیه تأکید شده است، این تقویت باور و تغییر رفتار در مخاطبان نتیجه دعوتی خواهد بود که با عمل صالح و باور قلبی خود سخنران همراه باشد.

۱. فصلت، ۳۳.

۲. تفسیر نمونه، ج ۲۰، ص ۲۸۰.

بر همین اساس سخنرانی دینی به عنوان بارزترین مصداق دعوت الی الله همواره مهمترین ابزار تبلیغی انبیاء و اولیاء الهی بوده است.

امام باقر (ع) به مردی که با ایشان بسیار سخن گفت فرمود: **أَيُّهَا الرَّجُلُ تَخْتَفِرُ الْكَلَامَ وَ تَسْتَصْرِغُهُ؟** ای مرد! آیا سخن خود را خوار و ناچیز می شماری؟ بدان که خداوند عز و جل پیامبران خود را با طلا و نقره نفرستاده است. **وَلَكِنْ بَعَثَهَا بِالْكَلامِ؛** بلکه تنها ساز و برگ آنها همان «سخن» بوده است **وَ إِنَّمَا عَرَفَ اللَّهُ جَلَّ وَ عَزَّ نَفْسَهُ إِلَى خَلْقِهِ بِالْكَلامِ وَ الدَّلالاتِ عَلَيْهِ وَ الْأَعْلَامِ** و خدای خود را با همان سخن و نشانه ها و رهنمودهایش به مردم می شناسانده اند.^۱

پس سلام مهم ترین وسیله دعوت الی الله است و سخنرانی دینی ارزشمندترین روشی است که می توان از آن رای معرفی خداوند متعال استفاده کرد. به ویژه آن که آنچه به عنوان معجزه الهی پیامبر گرامی اسلام (ص) متناسب با این امت انتخاب شده است، فصاحت و بلاغت قرآن و کلام الهی است که گویای اهمیت کلام و سخن در این امت است. این سبکیت از امام رضا (ع) سوال کرد:

«برای چه خداوند عز و جل موسی بن عمران (ع) را با معجزه عصا و ید بیضا و ابطال سحر فرستاد، ولی عیسی (ع) را با معجزه طبع و شفای امراض، و محمد (ص) را با کلام و خطبه ها (یعنی فصاحت و بلاغت که مراد قرآن است)؟ حضرت در پاسخش فرمود: خداوند تبارک و تعالی وقتی موسی (ع) را مبعوث فرمود، سحر رواج داشت و موسی از جانب خداوند با معجزه ابطال سحر - که در قدرت هر ان زمان عملی مانند آن نبود - حجت آورد، و خدای تعالی عیسی (ع) را هنگامی فرستاد که در ده های مزمن و بی درمان شیوع داشت، و مردم نیاز شدیدی به طب و طبیب داشتند. پس عیسی (ع) از جانب حق تعالی با معجزه ای آمد که در وسع آنان همانندش نبود و آن زنده کردن مردگان و شفای کور مادرزاد و مبتلا به مرض پیسی به اذن خدا بود و حجت را بر آنان تمام کرد. خداوند تبارک و تعالی محمد (ص) را زمانی مبعوث فرمود که سخنرانی و کلام

۱. عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ (ع) [عَنْ أَبِيهِ (ع)] أَنَّ اللَّهَ قَالَ لِرَجُلٍ وَ قَدْ كَلَّمَهُ بِكَلامٍ كَثِيرٍ فَقَالَ أَيُّهَا الرَّجُلُ تَخْتَفِرُ الْكَلَامَ وَ تَسْتَصْرِغُهُ اعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَمْ يَبْعَثْ حَيْثُ بَعَثَهَا وَ مَعَهَا ذَهَبٌ وَ لَا فِضَّةٌ وَ لَكِنْ بَعَثَهَا بِالْكَلامِ وَ إِنَّمَا عَرَفَ اللَّهُ جَلَّ وَ عَزَّ نَفْسَهُ إِلَى خَلْقِهِ بِالْكَلامِ وَ الدَّلالاتِ عَلَيْهِ وَ الْأَعْلَامِ.

کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط - الإسلامية) - تهران، ج چهارم، ۱۴۰۷ ق. ج ۸، ص ۱۴۸.

رایج می‌بود، پس آن حضرت با کتاب خداوند که حاوی مواظ و احکام و ابطال مطالب مشرکین و اثبات و صحت موضوعات خود و اتمام حجت بر آنها بود، آمد.^۱

اگر در دوران عیسی علیه السلام زنده کردن مردگان و در دوران موسی علیه السلام سحر مورد اهتمام مردم بود، در دوران نبی گرامی اسلام فصاحت و بلاغت مورد توجه اقشار مختلف جامعه بود و البته امروز نیز در دوران پیشرفت تکنولوژی و ابزارهای مختلف رسانه‌ای، همچنان گویندگی و سخنرانی در تمام رسانه‌های سمعی و بصری و همچنین جایگاه‌های مختلف اجتماعی نقشی پررنگ و حیاتی ایفا می‌کند.

مقام معلم، مربی دام‌ظله درباره اهمیت منبر و خطابه فرمودند:

«هیچ کس گمان نکند که اهمیت منبر امروز کمتر از دیروز است؛ نه، بنده با وسایل ارتباطات جمعی آنها هم، تلویزیون و بقیه چیزها را می‌شناسم و تأثیرات آنها را می‌دانم، اما معتقدم جسمانی که یک روحانی بنشیند و عده‌ای روبه‌روی او قرار گیرند و او با آنها حرف بزند، همچنان جایگاهش در کل تبلیغات مدرن امروزی خالی است!»

و در ادامه درباره تولید علم روش سخنرانی دینی در حوزه‌ها فرمودند:

«ما از صد سال پیش تا امروز چند موازین منبر را زیر ضابطه برده‌ایم؟ این یک خلأ است!... ما می‌توانیم شیوه انحصاری این خاصی تبلیغ را؛ یعنی منبر و مواجهه روبه‌رو را تحت ضابطه درآوریم. چرا این را بد شما می‌گویم؟ من این را می‌گویم تا فضای ذهنی شما به اهمیت قضیه توجه پیدا کند. به‌سوا... به‌کوشید تا بشود».^۲

مؤسسه تخصصی خطابه امیر بیان از سال ۱۳۸۸ به منظور امتثال امر رهبری معظم مبنی بر تولید علم و آموزش روش سخنرانی دینی در حوزه‌های عالییه در شهر مقدس

۱. عَنْ أَبِي يَعْقُوبَ الْبَغْدَادِيِّ قَالَ: قَالَ ابْنُ الشَّكِّبِ لِأَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عليه السلام لَمَّا دَا بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مُوسَى بْنَ عِمْرَانَ بِالْعَصَا وَ يَدِيهِ الْبَيْضَاءُ وَ اللَّهُ السَّحَرُ وَ بَعَثَ عِيسَى عليه السلام بِالطَّبِّ وَ بَعَثَ مُحَمَّدًا عليه السلام بِالْكَلامِ وَ الْخُطْبِ فَقَالَ لَهُ أَبُو الْحَسَنِ عليه السلام إِنَّ اللَّهَ يُبَارِكُ وَ تَعَالَى لَمَّا بَعَثَ مُوسَى عليه السلام كَانَ الْأَعْلَى عَلَى أَهْلِ عَصْرِ الشَّعْرِ فَأَتَاهُمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِمَا لَمْ يَكُنْ عِنْدَ الْقَوْمِ وَ فِي وَجْهِهِمْ مِثْلُهُ وَ بِمَا أَتَبَّلَ بِهِ سِخْرَهُمْ وَ أَتَيْتُ بِهِ الْحُجَّةَ عَلَيْهِمْ وَ إِنَّ اللَّهَ يُبَارِكُ وَ تَعَالَى بَعَثَ عِيسَى عليه السلام فِي وَقْتٍ ظَهَرَتْ فِيهِ الزَّمَانَاتُ وَ اخْتَلَجَ النَّاسُ إِلَى الطَّبِّ فَأَتَاهُمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِمَا لَمْ يَكُنْ عِنْدَهُمْ مِثْلُهُ وَ بِمَا أَخْبَأَ لَهُمُ الْمَوْتَى وَ أَمَّا أَخْبَأَ لَهُمُ الْأَكْمَةَ وَ الْأَبْرَصَ بِإِذْنِ اللَّهِ تَعَالَى وَ أَتَيْتُ بِهِ الْحُجَّةَ عَلَيْهِمْ وَ إِنَّ اللَّهَ يُبَارِكُ وَ تَعَالَى بَعَثَ مُحَمَّدًا عليه السلام فِي وَقْتٍ كَانَ الْأَعْلَى عَلَى أَهْلِ عَصْرِ الْخُطْبِ وَ الْكَلامِ وَ أَظَنَّهُ قَالَ وَ الشَّعْرَ فَأَتَاهُمْ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَوَاعِظِهِ وَ أَحْكَامِهِ مَا أَتَبَّلَ بِهِ قَوْلَهُمْ وَ أَتَيْتُ بِهِ الْحُجَّةَ عَلَيْهِمْ.

ابن بابویه، محمد بن علی، عیون أخبار الرضا عليه السلام - تهران، چاپ اول، ۱۳۷۸ ق. ج ۲، ص ۷۹.

۲. از بیانات مقام معظم رهبری در جمع طلاب استان گیلان ۱۳۸۰.

قم آغاز به کار کرد. این مجموعه که از ابتدا با هدف رفع خلاءهای موجود در عرصه آموزش روش‌های سخنرانی تشکیل شد، با وجود تقاضاهای متعدد طلاب مراکز تخصصی و عمومی حوزه و همچنین مبلغین فعال در سطح کشور مبنی بر تولید و ارائه متون علمی - آموزشی در زمینه روش سخنرانی، رسالت خود را در تهیه درسنامه‌ای آموزشی براساس آخرین دستاوردهای علمی درباره فن بیان و خطابه، بسیار مهم قلمداد کرده و با جدیت تمام، برنامه تهیه متن آموزشی روش سخنرانی را پیگیری و در چند عرصه به اجرا درآورد:

۱. روش بیان خداوند متعال در قرآن کریم (تأثیرگذارترین کلام تربیتی از جانب خداوند برای هدایت و تربیت انسان) مورد بررسی قرار گرفت.

۲. مؤسسه سمن، لقب امیرالمؤمنین^۱ است و وام‌دار ایشان، و البته از نظر روشی نیز به این خاطر بالاعتام تأسی نموده و با بررسی خطبه‌های نهج البلاغه بیش از ۶۰۰ نکته از روش‌های بیان ایشان استخراج و در قالب ۳ جلد کتاب با نام «نهج الخطابه» جمع‌آوری کرده است.

۳. در مسیر تدوین مباحث روش سخنرانی علاوه بر منابع دینی، از علوم روز نیز استفاده شده است چرا که در رشته‌ها، مختلف علمی و دانشگاهی مطالبی دقیق و کاربردی متناسب با بخش‌های مختلف روش سخنرانی موجود است. بر این اساس منابع متعدد در رشته‌های زیر مورد مطالعه و قرار گرفت:

۱. روان‌شناسی ۲. جامعه‌شناسی ۳. روش تحقیق ۴. ادبیات فارسی ۵. فیلم‌نامه‌نویسی و فنون مربوط به صدا و اجرا در تئاتر و سینما ۶. بلاغت و ادبیات عرب ۷. منطق ۸. طنز و شیوه‌های ایجاد شادی در دیگران ۹. رسانه و ابعا ۱۰ فن رثاء ۱۱. تعلیم و تربیت اسلامی ۱۲. حافظه و مباحث مربوط به آن.

۴. تجارب سخنرانان موفق کشور از طریق تحلیل سخنرانی‌های آنها، استخراج شد و مطالب ارزشمند کتاب‌های متعددی که در باب روش سخنرانی نوشته شده از فن خطابه

۱. امیرالمؤمنین حضرت علی^{علیه السلام} می‌فرمایند: إِنَّا لَأَمْرَاءُ الْكَلَامِ وَفِينَا تَشَبِثُ غُرُوفُهُ وَغَلِيْنَا تَهْدَلُثُ عُصُوبُهُ؛ ما امرأه سخن هستیم و در میان ما ریشه‌های آن استوار شده و برگ‌ها و شاخه‌های آن بر ما سایه گسترده است، نهج البلاغه، خطبه ۲۳۳.

ارسطو گرفته تا سخن و سخنوری مرحوم فلسفی و کتب متعدد از نویسندگان گوناگون جمع‌بندی شد.

نتیجه فعالیت پژوهشی محققان در ۴ عرصه مذکور تدوین دوازده فصل درباره فنون و روش‌های سخنرانی دینی است. این مجموعه که حاصل پنج سال تفکر، مطالعه، ایده‌پردازی و نوآوری گروهی از استادان و پژوهشگران مؤسسه امیر بیان است، نحوه تأثیرگذاری بر حوزه‌های مختلف وجود انسان اعم از اندیشه، احساس، رفتار و چگونگی ایجاد جذابیت در سخن و کاربرد ابزارهای روز رسانه‌ای در افزایش تأثیرگذاری سخنرانی دینی را شامل می‌شود. مجموعه ۱۲ فصل مباحث علمی - کاربردی در عرصه روش سخنرانی که نتیجه فرایند تولید علم در این زمینه است عبارتند از:

فصل اول: مبانی نظری روش سخنرانی؛

فصل دوم: شیوه‌های آماده‌سازی و پرورش کلام؛

فصل سوم: روش‌های انگیزه‌سازی در سخنرانی؛

فصل چهارم: روش‌های اقناع آسان در سخنرانی؛

فصل پنجم: شیوه‌های بهره‌گیری از احساس؛

فصل ششم: روش‌های رفتارسازی در سخنرانی؛

فصل هفتم: روش‌های سخنرانی شادی آفرین؛

فصل هشتم: روش‌های ماندگاری کلام؛

فصل نهم: فنون و فرمول‌های جذابیت؛

فصل دهم: روش‌های سخنرانی چندرسانه‌ای؛

فصل یازدهم: روش‌های روایتگری فرهنگ ایثار و شهادت؛

فصل دوازدهم: روش‌های ذکر مصیبت در سخنرانی.

ویژگی این اثر حفظ رویکرد کاربردی آن در کنار رویکرد آموزشی و علمی است. از آنجا که در مباحث روش سخنرانی ارائه مثال و نمونه‌های سخنرانی به تبیین مطالب کمک بسزایی می‌کند، در هر درس علاوه بر ارائه مستندات قرآنی - روایی و نکات علمی بحث، از نمونه‌های سخنرانی و مثال‌های تولیدی برای آموزش کاربردی درس استفاده شده است.

مجموعه حاضر جلد اول از فصل دوم روش سخنرانی دینی است. فصل دوم شیوه‌های آماده‌سازی و پرورش کلام است که به چگونگی شناخت مخاطبان، انتخاب پیام، نحوه طراحی موضوع، جمع‌آوری محتوا و چینش سخنرانی می‌پردازد؛ اموری که به عنوان پایه و زیرساخت سخنرانی، بسیار مهم به نظر می‌رسد و نقشی حیاتی در موفقیت سخنرانان دینی ایفا می‌کند.

امید است این تلاش ناچیز در تدوین سلسه مباحث روش سخنرانی دینی، با نظر و عنایت بزره حضرت ولی عصر علیه السلام موجب تبلیغ هر چه بهتر اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و زمینه ساز ظهور امام زمان علیه السلام شود. ان شاء الله

در پایان متعین بخود لازم می‌دانند از استادان بزرگوار، حجت‌الاسلام علیرضا پناهیان، حجت‌الاسلام محمد رضا برادران، حجت‌الاسلام مهدی ماندگار و علمدار روایتگری حجت‌الاسلام عبدالله فایض که با زحمات خود سهم بسزایی در به ثمر رسیدن این مجموعه داشته‌اند، کمال تشکر و قدردانی داشته باشد.

پژوهشکده خطابه مؤسسه امیر بیان